

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ PRÓBAÉRETTSÉGI VIZSGA

2014. január 18.

II.

Időtartam: 150 perc

Nyomtatott nagybetűvel töltse ki!

Név	
E-mail cím	
Tanárok neve	
Pontszám	

**STUDIUM GENERALE
TÖRTÉNELEM SEKCIÓ**

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközöket: a középiskolai történelmi atlasz térképeit és a helyesírási szótárt! A személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

A szöveges, kifejtendő feladatok kidolgozásakor az alábbi munkamenetet javasoljuk:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja föl a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a középiskolai történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerezhető információkat, következtetéseket!
5. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve piszkozatot!
6. Tárja föl a probléma előzményeit, okait, következményeit!
7. Fogalmazzon meg feltételezéseket, magyarázatokat!
8. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit (pl. nevek, évszámok), nézőpontját, véleményét!
9. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
10. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesírássra is!

Tájékoztató:

Az esszé javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége és helyesírása.

Eredményes munkát kívánunk!

Olvassa el figyelmesen!

A következő feladatok közül összesen **négyet** kell kidolgoznia.

Az alábbi szabályok alapján kell választania:

kidolgozandó:

kettő rövid és **kettő** hosszú feladat, amelyek közül **mindegyik más-más korszakra** és legalább **kettő a magyar történelemre** vonatkozik.

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Sorszám	Korszakok, témák	A feladat típusa
Egyetemes történelem	12.	Kereszténység az ókori Rómában	rövid
	13.	Invesztitúra harcok	hosszú
	14.	Ellenreformáció	rövid
	15.	Középkori céhek	hosszú
Magyar történelem	16.	Kalandozások	rövid
	17.	Hunyadi János portré	hosszú
	18.	Rákóczi külpolitikája	rövid
	19.	Erdély aranykora	hosszú
	20.	Habsburg-ház (1849-es) trónfosztása	rövid
	21.	Mária Terézia belpolitikája	hosszú

A feladatok tanulmányozása után **karikázza be a választott feladatok sorszámát!**

Ellenőrizze választása helyességét az alábbi táblázat kitöltésével!

A feladatválasztás szempontjai	Igen
Négy feladatot választott?	
Legalább két magyar történelmi feladatot választott?	
Legalább egy egyetemes történelmi feladatot választott?	
Két rövid és két hosszú feladatot választott?	
Mind a négy kiválasztott feladata különböző korszakból való? (A táblázatban a korszakokat a kettősvonal választja el.)	
Egyértelműen jelölte feladatválasztásait?	

A feladatok közül **csak a választott négyet dolgozza ki**, a többit hagyja üresen!

A válaszok elkészítése során **fogalmazvány** (piszkozat) készíthető!

12. A források és saját tudása alapján mutasson rá azokra az okokra, amelyek miatt a keresztény vallás elterjedhetett a Római Birodalom területén! (rövid)

„Saul, Saul – miért üldözöl engem? [...] Igen, Saul voltam, de Pál lettem.”

/Harsona: Szent Pál apostol megtérése/

„Hiszen azt tartjuk, hogy hit által igazul meg az ember, a törvény cselekvésétől függetlenül. Vagy Isten kizárólag a zsidóké? Nem a pogányoké is? Bizony, a pogányoké is.”

/Újszövetség, Rómaiaknak írt levél 3, 28-29/

„Ezen túlmenően a keresztények személyével kapcsolatban úgy rendelkezünk, hogy azokat a helyeket, amelyeken azelőtt össze szoktak gyűlni, és amelyekre vonatkozólag [...] ettől eltérő módon történt intézkedés, [...] keresztényeknek minden fizetség [...] nélkül [...] szolgáltatassék vissza.”

/I. Constantinus milánói rendelete/

13. A források és saját ismeretei alapján mutassa be a pápaság és császárság küzdelmeit Európában a XI-XII. században! Válaszában térjen ki a konfliktus előzményeire is! (hosszú)

„[...] mikor pedig vétségei miatt küldötteink útján több alkalommal keményen megfeddtük, végül is, hogy megmutassa békés és szilárd elhatározását, kevesed magával eljött Canossa városába, melyben akkor tartózkodtunk, és ott a kapu előtt három napon keresztül minden királyi dísz nélkül, száanalomkeltő módon, mezítláb, darócba öltözve ácsorgott, és sok siránkozással esedezett az apostoli könyörület támaszáért és vigasztalásáért [...] Végül töredelmétől és a jelenlevők esedezésétől legyőzve a kiközösítés bilincsének feloldásával a közösség kegyelmébe és az anyaszentegyház kebelébe visszafogadtuk [...]”

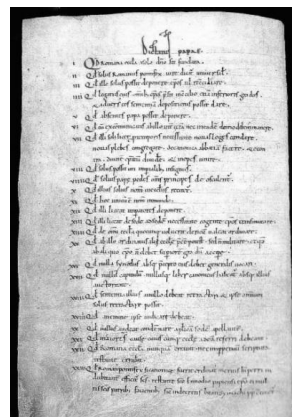
/VII. Gergely pápa a canossai eseményekről – 1077/

„Én, Henrik, [...] a szent katolikus egyház javára minden gyűrűvel és pásztorbottal történő invesztitúráról lemondok, és megengedem, hogy országom vagy birodalmam minden egyházában kánoni választás és szabad felszentelés legyen [...] Én Callixtus püspök, Isten szolgálójának szolgálója, neked, kedves fiunknak, Henriknek, Isten kegyelméből a rómaiak felséges császáranak megengedem, hogy a [...] királyság ama püspökeinek és apátjainak választása, akik a királyság tulajdonához tartoznak, a te jelenlétedben szimónia vagy erőszak nélkül történjék [...] A megválasztott pedig a regálékat [a királyi felségjog alapján szedett jövedelmeket] (minden követelés nélkül) a jogar által tőled kapja meg, és amivel ezzel kapcsolatban jog szerint tartozik, teljesítse.”

/wormsi konkordátum – 1122/

III. Ince pápa (1198-1216)

Dictatus papae

14. Az alábbi feladat az ellenreformációval kapcsolatos. Mutassa be, hogyan vette fel a harcot a katolikus egyház a reformáció térhódításával szemben! (rövid)

„A katolikus világ felfedezte, hogy a művészet áldásosabban segítheti a vallás célkitűzéseit, mint azt a korai középkorban hitték, [...]. Felismerték, hogy meggyőzheti, megtérítheti esetleg azokat is, akik talán túl sokat olvastak. Mozgósították az építészeket, festőket, szobrászokat, hogy látványossá, lenyűgözővé tegyék a templomokat, az lehetett a céljuk, hogy a templomba lépőt szinte elszédítse a nagy ragyogás [...].”

/E. H. Gombrich: A művészet története (1978)/

„A három szakaszban ülésező zsinat mindenekelőtt dogmatikai döntéseket hozott azokban a kérdésekben, amelyeket a reformáció megtámadott. [...] A zsinat különleges rendelkezéseket hozott a papnevelésre vonatkozólag is.”

/Gecse Gusztáv: Vallástörténeti kislexikon (1975)/

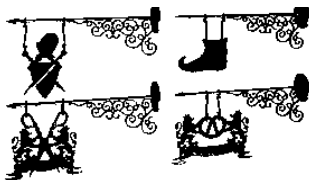

Loyolai Szent Ignác

15. Az esszé a középkori városok és céhek témaköréhez kapcsolódik. Mutassa be a céhek jelentőségét, szabályzatukat, térjen ki a városi társadalomban, közéletben betöltött szerepükre! Hogyan válhatott valaki mesterré? Milyen jogokkal és kötelezettségekkel járt a céhtagság? (hosszú)

Cipésműhely

Céhek cégérei

„9. [...] mesterségünk szükségleteivel kapcsolatban minden rendelkezést magunk adhatunk ki, kivéve, ha olyan rendelkezésekről van szó, amelyek a város bírának vagy a tanácsnak a hatáskörébe tartoznak.

12. Ha [...] helyenként bevágott posztót találnak, vagy pedig olyat, amelyről kiderül, hogy hulladékból vagy gyapjúcafatokból készült, vagy amelyet világos fonallal javítottak meg, az ilyen posztót el kell kobozni a mestertől, az utóbbi pedig fizet egy font heller bírságot.

24. Ha valakinél elrejtett szövőszéket találnak, 1 márkát fizet utána...

30. Ha rövidebb vég posztót találnak valahol, 1 verdung pénzbírság jár érte.

31. Akit éjjeli munkán tetten érnek, 1 márkát fizet...

36. Aki szóval vagy tettelesen megsérti „a két” mestert, annyi büntetéspénzt fizet, mint amennyi a céh „négy” előjárójának megsértéséért jár.

40. A szövőknek senki sem adhat [...] 14 hellernél több napidíjat, ha pedig darabbérben dolgozik, minden tízmotringos posztódarab után 5 schillinget kell kapnia”

/A frankfurti posztókészítők 1345. évi szabályzata/

Lapozzon! A következő oldalon is talál még forrást ehhez az esszéhez! ➡➡➡

„A vándorlás után a legény visszatért szülőföldjére, és a mesterremek elkészítése után jelentkezett felvételre. Ha a látómesterek »hiba nélkül valónak « találták a remeket, nagy lakomát rendeztek – természetesen a legény költségén – s felvették a mesterek közé, beírták a könyvbe, s ekkor válhatott a céh teljes jogú tagjává.”

/Jelen a múlt jövője - Tuza Csilla: Az aki mesterré akarván állani eme czéhben.../

„Már a Római Birodalomban és Bizáncban is működtek hasonló szervezetek, de közvetlen kapcsolat nem mutatható ki a 11-12. század fordulóján megjelenő nyugat-európai testületekkel. Ez utóbbiak a népvándorlás utáni városfejlődés során a piaci érdekvédelem hívta létre. [...] A céh élén a teljes jogú mesterek által és közül évente megválasztott céhmester állt. Ő képviselte a szervezetet, őrizte a céh ládáját (benne a privilégiumokkal), használta a céhpecsétet. A céh hierarchikus szervezet volt.”

/Múlt-kor Történelmi Portál Fogalomtár/

16. A következő feladat a kalandozásokkal kapcsolatos. A források alapján, valamint saját ismereteinek segítségével foglalja össze a kalandozások sikereinek okait!

(rövid)

Hátrafelé nyilazó magyar lovas

„[...] a magyarok népe öldöklésre szomjasan, és vágyódva a harcra, meglepi a még ásitózó keresztényeket, mert többeket a nyíl előbb ébresztett fel, mint a kiáltozás; másokat pedig, akiket ágyukban döftek keresztül, sem a zaj, sem a sebek nem ébresztettek már fel, mivel előbb szállott el belőlük a lélek, mint az álom. Tehát innét is, onnét is súlyos küzdelem kerekedik: a türkök hátat fordítva, mintha megfutamodnának, serényen kilőtt nyilakkal igen sokat leterítenek.”

/Liutprand, Kr. u. X. század/

„954-ben egy belviszály teremtett új lehetőséget: az Ottó ellen lázadó hercegek a magyaroktól kértek támogatást.”

/SZTE EK Hadtörténeti Gyűjtemény/

17. A források és saját ismeretei alapján mutassa be Hunyadi János felemelkedését, és szerepét a törökellenes hadjáratokban! Használja a feladat megoldása során a történelmi atlaszt is!

(hosszú)

„Zsigmond király szolgálatába lépett és korán vonta magára ennek kiváló figyelmét. [...] 1420. részt vett a csehországi husziták elleni háborúban. 1437. elűzte Szendrő alól az ostromló török hadat. [...] 1438-ban Albert király öccsével, ifj. Jánossal szőrényi bánná s temesi gróffá tette. 1439. többek közt a család ősi fészkeére Hunyadvárára is új adománylevelet adott neki. [...] Ulászló lengyel király megválasztásának érdekében és szándékát meg is valósította (1440). [...] I. Ulászló király ennek jutalmául Nándorfehérvár (Belgrád) kapitányává és [...] erdélyi vajdává tette. [...] 1441. megzabolázta a Rácországban dúló törököket és Szendrőnél megverte Isák v. Iszhák béget. [...] H. nevét félelmetessé tették a törökök előtt és fényessé a kereszténységben. 1448. már támadó hadjáratra indult, az u. n. hosszú v. bolgár háborúra, mellyel megnyerte egész Európa bámulatát.”

/Pallas Nagy Lexikona (1893-1897)/

Lapozzon! A következő oldalon is talál még forrást ehhez az esszéhez! ➡➡➡

„1454. okt. 2-án Krusevácnál Feriz bég seregét verte tönkre, s a Konstantinápoly eleste (1453. máj. 23.) okozta rémület hatása alatt 100 000 harcosból álló sereg szervezésére és a török Európából való kiűzésére tett javaslatot. Támogatásra ezúttal sem talált. A török azonban megindult és ostrom alá vette Nándorfehérvárt. ~ saját seregével és a Kapisztrán János által toborzott parasztokból álló keresztesekkel 1456. júl. 21–22-én ragyogó győzelmet aratott a szultán többszörös túlerőben levő seregén. A győzelem Európában nagy visszhangra talált. ~ nem sokkal élte túl győzelmét, áldozatul esett a táborban kitört pestisjárványnak.”

/Magyar Életrajzi Lexikon/

18. A következő feladat a Rákóczi-szabadságharccal kapcsolatos. II. Rákóczi Ferenc végig bizakodó volt a külföldi segítséget illetően. A források és saját tudása segítségével világítson rá azokra az okokra, amelyek miatt mégsem kaphatott komolyabb támogatást! (rövid)

„Az európai hatalmak viselkedését a Rákóczi-szabadságharc idején nem erkölcsi szempontok vagy történelmi hagyományok alakították, hanem az aktuális politikai-hatalmi viszonyok.”

/ifj. Barta János: Nyugat-Európa és Rákóczi, História, 2003/03./

„Ha XIV. Lajos szövetségest keresett Bécs hátában, akkor a magyarokra kellett támaszkodnia. A kapcsolat létrejött, a szövetség azonban nem. A francia udvarban az Istentől eredeztetett, gyakorlatilag kétségbevonhatatlan abszolút hatalom elméletét fogadták el. [...] A francia uralkodó pedig csakis egyenrangú féllel, önálló, elismert hatalmú fejedelemmel köthetett szövetséget.”

/ifj. Barta János: Nyugat-Európa és Rákóczi, História, 2003/03./

„26.) Höchstadti csata ideje: 1704. augusztus 13, helyszíne: a Német-Római Birodalom délkeleti részén Nürnberg közelében, Höchstadt városka mellett. [...] Győztes fél: Osztrák-angol-holland szövetség. A csata jelentősége: A csata után megfordult a spanyol örökösödési háború menete: a harcok Franciaország földjére terelődtek, és Ausztria győzelmeivel folytatódtak.”

/Harmat Árpád Péter: A világtörténelem legnagyobb csatái/

„A francia elkötelezettség - anyagi haszna ellenére - nemzetközileg zsákcának bizonyult Rákóczi számára. Megakadályozta azt, hogy szabadságharcához a XIV. Lajos ellen szövetkezett, Magyarország sorsa iránt korábban nemegyszer jóindulatot tanúsító hatalmak segítségét igénybe vegye.”

/ifj. Barta János: Nyugat-Európa és Rákóczi, História, 2003/03./

- 19. Ismeretei, a források és az atlasza alapján mutassa be Bethlen Gábor külpolitikáját! Értékelje Bethlen törökökhöz fűződő viszonyát! Térjen ki a fejedelem belpolitikájára is, amely lehetővé tette az aktív külpolitikát!**
(hosszú)

„A külső béke megteremtése sem bizonyult egyszerű feladatnak. A török nem önzetlenül kísért be jelöltjét Erdélybe, a szívesség feltétele Lippa és Jenő várának átadása volt. A két fontos erődítmény a végvárrendszer keleti végét jelentette, elvesztése nagyon kellemetlen lett volna a közvélemény szempontjából. Bethlen azonban sem egy török támadást, sem egy Habsburg-magyar akciót nem kockáztathatott. Az alkudozás eredményeképpen csupán Lippa várát kellett átadnia, ami nem ment egyszerűen, mert a lippai várkapitány megtagadta az országgyűlési végzést, és így a fejedelemnek fegyverrel kellett bevennie az erősséget. Ezzel egyrészt a közvélemény szemében a „törökbérenc” kitüntető jelzót sikerült megszereznie, másrészt azonban „hűségének” eme bizonyítékával a későbbiekben zsarolhatta a törököt.”

/Herber Attila, Martos Ida, Moss László, Tisza László: Történelem 4./

„Becslések szerint a kincstári bevételek rövidesen meghaladták az évi ötszázezer forintot. A katonai kiadások mellett ebből kultúrára – építkezésekre, oktatásra, könyvkiadásra stb. – is bőséggel jutott. Hat esztendővel Bethlen hatalomra kerülése után, 1619-ben az országgyűlés úgy találta, hogy „Istennek kegyelméből az országban bőség vagyon”, s ez ettől kezdve mindig így volt. Ez annak ellenére elmondható, hogy bevételeinek növelése érdekében Bethlen időnként a tudatos pénzrontástól és az árak mesterséges szabályozásától sem riadt vissza.”

/Romsics Ignác: Bethlen Gábor; Pró és kontra/

„A fehérhegyi győzelem után a teljes császári haderő Bethlen ellen fordult. Bár katonailag a Porta továbbra sem támogatta, s magyarországi híveinek száma is folyamatosan csökkent, Bethlen hónapokon át eredményesen védekezett, sőt kisebb visszacsapásokra is telt erejéből. Ennek és korábbi győzelmeivel kivívott presztízsének köszönhető, hogy Ferdinánd hajlandónak mutatkozott a méltányos békekötésre. Ezt 1621. december 31-én fogadták el a morvaországi Nikolsburgban.”

/Romsics Ignác: Bethlen Gábor; Pró és kontra/

20. A források és a saját ismeretei alapján mutassa be, hogy milyen folyamatok vezettek a Habsburg-ház trónfosztásához a 1848-1849-es forradalom és szabadságharc alatt! (rövid)

Kossuth Lajos szobra a debreceni Nagytemplom előtt

„Miután a császár Windisch-Grätz győzelmi jelentéseitől elbizakodottan kiadta az olmützi oktrojált alkotmányt, a kompromisszum esélye elveszett, és a konfliktusban ezután már csakis az egyik fél totális győzelme jelenthetett megoldást. Paradox módon a magyarok számára ez a helyzet éppen azután okozott dilemmát, hogy megindult a diadalmas tavaszi hadjárat, és a honvédseregek több csatában Pestig szorították vissza a császáriakat. 1849 áprilisában ugyanis már egyre égetőbbé vált az a kérdés, hogy tulajdonképpen mi is a szabadságharc célja? Mit kívánnak elérni a magyarok, és ezzel összefüggésben miként reagáljanak Ferenc József oktrojált alkotmányára?”

/RUBICONline (2013)/

rendeleteik, parancsolataik, határozataik, kinevezéseik csak úgy érvényesek, ha a Buda-Pesten székelő ministerek egyike által is aláíratnak.[...]

6. § Mindazon tárgyakban, melyek eddig a m. k. udvari kancelláriának, a k. helytartó tanácsnak, s a k. kincstárnak, ide értvén a bányászatot is, köréhez tartoztak, vagy azokhoz tartozniok kellett volna, s általában minden polgári, egyházi, kincstári, katonai, és általában minden honvédelmi tárgyakban Ő Felsége a végrehajtó hatalmat ezentul kizárólag csak a magyar ministerium által fogja gyakorolni.”

/Részlet az 1848. évi áprilisi törvényekből/

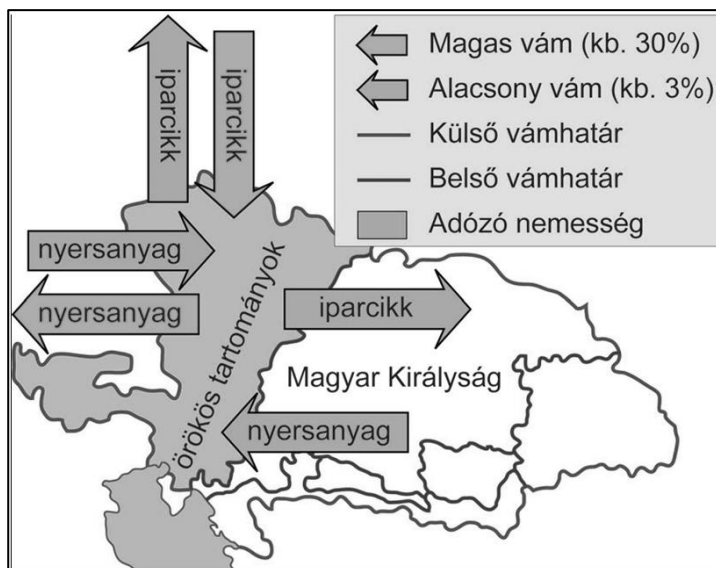
21. A következő esszé a XVIII. századi magyar történelemmel kapcsolatos. A források és saját ismeretei alapján mutassa be Mária Terézia belpolitikai intézkedéseit! (hosszú)

„Kezdjük a nép fiain és oktatásukban arra figyeljünk, hogy azokat a készségeket alakítsuk ki bennük, amelyek elsősorban az alázatos és igaz keresztény kötelességeinek teljesítésére vonatkoznak. [...] igen nagy érdek fűződik ahhoz, hogy a falusi serdülő ifjúság [...] már zsenge korától megedződjék s az egész életfolyásán elviselendő nehéz munkához korán hozzászokjék.”

/Részletek a Ratio Educationis-ból/

„Nagy mély alázatossággal kénytelenítettünk királyné asszonyunkhoz folyamodni [...] súlyos robotunknak soha száma nincs.”

/Zala megyei jobbágyok panaszos levele Mária Teréziának/

A kettős vámhatár

[illegible]

2014. január 18.

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school handwriting practice paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

2014. január 18.

[illegible]

[illegible]

2. Hosszú esszé

[illegible]

This image shows a full page of white paper designed for handwriting practice. It features 20 evenly spaced, horizontal dotted lines running across the entire width of the page. The lines are thin and light gray, providing a guide for letter height and placement without being distracting. There is no text or other markings on the page.

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	Osztószám 3	
Vizsgapont	16	

		maximális pontszám	elért pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok	Összesen	44	
	I. Elért pontszám egész számra kerekítve		
II. Szöveges, kifejtendő feladatok	1. Kereszténység az ókori Rómában	7	
	2. Invesztitúra harcok	16	
	3. Ellenreformáció	7	
	4. Középkori céhek	16	
	5. Kalandozások	7	
	6. Hunyadi János portré	16	
	7. Rákóczi külpolitikája	7	
	8. Erdély aranykora	17	
	9. Habsburg-ház (1849-es) trónfosztása	7	
	10. Mária Terézia belpolitikája	16	
	Összesen	46	
	II. Elért pontszám egész számra kerekítve		
	I.+II. Az írásbeli vizsgarész pontszáma	90	

_____
Javító tanár

Dátum: .....